

Ny markalov

Oslo og Omland Friluftsråds kommentarer

Hovedkonklusjoner

Den 26. mai 2025 ble ny revidert markalov vedtatt i Stortinget. Målet med revisjonen var å gjøre loven klarere og enklere å bruke. Oslo og Omland friluftsråd (OOF) er godt fornøyd med endringene som er gjort:

Lettere å forstå og praktisere

De foreslåtte endringer og oppdateringer vil gjøre markaloven lettere å forstå og praktisere. Det har vært en åpen og god medvirkningsprosess med mange deltakere og et lydhørt departement.

Skogbrukets plass i loven avklart

Det er nå, som i 2009 da markaloven ble vedtatt, en særlig debatt og uenighet om landbrukets, primært skogbrukets, plass i loven. Under Stortingsbehandlingen ble dette i hovedsak avklart.

Loven omfatter bygge- og anleggstiltak som nevnt i § 5, inkludert bygge- og anleggstiltak i landbruket. Loven omfatter ikke skogbehandling, hogstiltak og drift av jordbruksarealer og tiltak som er nevnt i plan- og bygningsloven § 1–3 andre ledd eller som inngår i vedtak etter plan- og bygningsloven § 6–4 tredje ledd.

Kun kontrollere at tiltaket har landbruksformål

I saker om tillatelse til bygge- og anleggstiltak i landbruket skal søknadsbehandlingen begrenses til å kontrollere at tiltaket har landbruksformål, inngår i et område med arealformål LNF (etter § 4 første ledd, plan- og bygningsloven § 11-7 andre ledd nr. 5 bokstav a eller § 12-5 andre ledd nr. 5) og er i samsvar med eventuelle kommunale planer som er vedtatt i tråd med loven.

Krav om reguleringsplan dersom skogsbilvegen har "vesentlig virkning for samfunn og miljø"

Paragraf 14 tredje ledd sier at dersom et tiltak utløser krav om reguleringsplan etter bestemmelse eller i medhold av plan- og bygningsloven, skal det foreligge stadfestet reguleringsplan for tiltaket før kommunen kan gi tillatelse etter § 14 i markaloven. Dette vil gjelde alle sakstyper etter § 14, også landbrukstiltak som krever reguleringsplan.

Dette mener OOF vil bety at dersom en landbruksvei vil ha «*vesentlig virkninger for miljø og samfunn*», vil kommunene ha plikt til å utarbeide en reguleringsplan etter plan- og bygningsloven før de kan gi tillatelse til tiltaket etter markaloven.

For OOF blir det viktig fremover å følge med på hvordan loven blir praktisert, og arbeide for at friluftslivs- og naturvern hensynene blir tilstrekkelig i varetatt når det søkes om bygging av landbruksveier i Marka

Ny og bedre markalov - enstemmig vedtatt

Målet med revideringen av markaloven har vært å gjøre loven klarere og enklere å bruke. Det har vært viktig å bringe lovteksten mer i tråd med forvaltningspraksis slik den har utviklet seg etter at loven ble vedtatt i 2009. Loven har nå blant annet blitt tydeligere på hva hytteeiere kan gjøre av mindre tiltak på sine hytter, uten å søke Statsforvalteren om tillatelse. På den måten unngås også unødvendig byråkrati.

Det ble avgitt 53 høringsuttalelser fra offentlig forvaltning, organisasjoner og privatpersoner, og det var enighet om flere av de foreslåtte endringene.

Under den endelige behandlingen i Stortinget ble loven enstemmig vedtatt. Under stortingsbehandlingen ble det lagt fram fire endringsforslag, hvorav to som gjaldt skog – og landbrukstiltak, og ett om at regjeringen ble bedt om å komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i markaloven som sikrer natur, friluftsliv og naturopplevelser i Marka bedre beskyttelse. Alle forslagene ble nedstemt.

OOF har bidratt til en grundig og involverende høringsprosess

OOF har hatt en grundig behandling av lovforslaget. Vi avholdt møte med organisasjonene, og vi gjennomførte et åpent digitalt møte sammen med Klima- og miljødepartementet der over 100 deltakere fra organisasjoner og kommuner deltok.

OOF fikk ikke gjennomslag for alle våre innspill, men i hovedtrekk er vi fornøyde, og mener at vi nå har fått en bedre markalov. OOF mener at det er særlig viktig at forvaltningens avgjørelser om hva som kan tillates av tiltak i Marka, følger en forutsigbar og lik praksis i alle markakommunene. Vi forutsetter at alle avgjørelser er i tråd med markalovens formål. OOF mener lovforslaget langt på vei vil bidra til dette.

Markaloven hindrer bit-for-bit-nedbygging

Lovens formål (§ 1) er "*å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.*"

I paragraf 2 sikres markegrensen, som har sørget for at markanaturen ikke har blitt bygd ned bit-for-bit, med motorveier, boligområder, industri, kjøpesentre osv., slik mange andre naturområder rundt om i landet har blitt.

Markaloven har dermed sørget for at dette viktige natur- og friluftslivsområdet i all hovedsak har blitt bevart, til glede for naturen, folket, friluftslivet og folkehelsen, i alle de 17 kommunene som omkranser Marka.

Markaloven – vedtatt for 16 år siden

Markaloven og markgrensa ble vedtatt for 16 år siden i 2009, men ideen om en grense og en lov er mye eldre. Allerede i 1937 tegnet Nils Houge inn en markagrense, riktignok på en serviett. En genial ide! Litt senere ble den tegnet i *Den grønne bok: Oslomarka – en håndbok for friluftsfolk* som Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) ga ut i 1937, og på 60-tallet tegnet OOFs sekretær, leder og ordfører, gjennom mange år, Erik Sture Larre, opp markagrensa, omtrent slik den er i dag.

Oslo og Omland Friluftsråd har altså, helt siden organisasjonen ble dannet i 1936, hatt en sentral rolle i arbeidet med en markagrense og en markalov. Etter at loven ble vedtatt i 2009 er vår konklusjon at markaloven i all hovedsak har fungert etter intensjonen.

Markaloven og behandlingen i Stortinget i 2009

Markaloven har, helt siden den ble vedtatt i 2009, blitt utsatt for kritikk. Mange mente den ikke ville ivareta skogen på en god nok måte og at verdifull skog og viktige naturverdier ville ødelegges av både flatehogst og skogsbilveger.

Da den daværende regjeringen Stoltenberg la frem forslag til markalov i 2009, var skogbruket holdt utenfor loven, idretten var ikke likestilt med naturopplevelse og friluftsliv, selve grensen var fastsatt i loven, og landbruket var ikke unntatt forbudet i § 5.

Under behandlingen i Stortinget ble det stor strid om ovennevnte punkter, og det var en stor fare for at loven ikke skulle bli vedtatt.

For å sikre at loven skulle bli vedtatt i innspurten i Stortinget innkalte derfor OOF lederne i de store organisasjonene, dvs. NOA, Skiforeningen, Østmarkas Venner og DNT Oslo Omegn, til møte der det ble enighet om en historisk uttalelse som ble overlevert energi- og miljøkomiteen på Stortinget. Den uttrykte et sterkt og tydelig ønske fra organisasjonene om en LOV NÅ! I uttalelsen sto blant annet følgende:

"Markaloven slik den foreligger fra Regjeringens hånd, fremstår som et kompromiss mellom ulike hensyn. Vi har alle under høringen gitt uttrykk for støtte til loven, selv om vi hver for oss kan se enkelte mindre tilfredsstillende sider ved den. Vi er enige om at loven vil være av grunnleggende betydning for friluftslivet i Oslomarka i framtiden, og vil innstendig be Stortinget å vedta loven nå!"

Resultatet av behandlingen i 2009 ble at idretten ble likestilt med friluftsliv og naturopplevelse, selve grensen ble fastsatt i loven, og tiltak i landbruket ble unntatt fra det generelle byggeforbudet i § 5.

Revidering av markaloven i 2025

I høringsuttalelsene til revideringen av markaloven har det vært en tydelig uenighet om landbrukets/skogbrukets plass i loven. Skogbruksnæringen vil primært ha skogbruket ut av loven, men støtter subsidiært nåværende rettstilstand som begrenser søknadsbehandlingen,

for eksempelvis en skogsbilvei, til å kontrollere at tiltaket har skogbruksformål og inngår i et LNF-område.

De fleste kommuner som uttalte seg, med unntak av Oslo kommune, støtter også dette. Av de større medlemsorganisasjonene i OOF går Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) og Østmarkas Venner inn for at skogbruket må reguleres av markaloven, mens DNT Oslo og Omegn og Skiforeningen ikke uttalte seg om dette.

OOFs høringsuttalelse i 2025

I vår høringsuttalelse uttalte OOF at kommunene ved behandlingen av landbruksveier må vurdere tiltaket opp mot markalovens formål. Dersom veien har større ulemper for friluftsliv, naturopplevelse og/eller idrett, enn fordelene for skogbruket, må kommunene kunne avslå tiltaket. Vi fremmet derfor et forslag til § 14 (søknad om tiltak), slik at landbrukstiltak kan behandles på linje med andre tiltak som kan tillates etter § 14, dvs. at tiltaket vurderes opp mot markalovens formål.

KLDs kommentarer til OOFs forslag

Til vårt forslag skriver Klima og miljødepartementet (KLD) på side 59 i Prop. 70 L (2024-2025) følgende:

Departementet er enig med Oslo og Omland Friluftsråd i at både gjeldende § 14 andre ledd og forslaget til forenklet saksbehandling for bygge- og anleggstiltak i landbruket i ny § 14 gjør at disse tiltakene i liten grad blir underlagt noen realitetsvurdering. Departementet kan se at en konsekvens av dette er at landbrukstiltakene blir overordnet hensyn til friluftsliv, idrett, naturopplevelse og landskap med natur- og kulturmiljø, jf. § 1. Departementet mener derfor det er mest i tråd med markalovens formål at samtlige tiltak omfattet av § 14 blir behandlet på samme måte, slik at det kan gjøres konkrete vurderinger av tiltak opp mot lovens formål og hvilke hensyn som gjør seg gjeldende i hver sak. Behovet for slike vurderinger er særlig aktuelt der plan kun har arealformålet LNF og ingen føringer eller bestemmelser om utforming, omfang eller lokalisering av tiltaket. Sivilombudet har også i klagesak pekt på at planer på overordnet nivå ikke alltid sikrer eller er egnet til å sikre ivaretagelse av markalovens formål. Det er nettopp denne svakheten i dagens lov departementet har søkt å utbedre med forslaget til ny § 14, og som altså landbrukstiltakene fikk et unntak for i høringsforslaget. Departementet har samtidig merket seg at Stortinget da markaloven ble vedtatt ønsket en lempelig behandling av vanlige bygge- og anleggstiltak i landbruket. Det er imidlertid uklart om hensikten var å gjøre landbrukstiltakene overordnet hensyn til naturopplevelse, idrett, friluftsliv og landskap med natur- og kulturmiljø, slik situasjonen har blitt med det som anses som gjeldende rett i dag.

I så fall vil markaloven ikke ha virkemidler for å få vurdert en av de tiltakstypene (les skogsbilveier) som antagelig i størst grad påvirker landskap, naturopplevelse, idrett og friluftsliv i Marka, jf. § 1. Departementet mener det er prinsipielt uheldig at en så betydelig påvirkningsfaktor er omfattet av loven, samtidig som loven ikke gir kommunen adgang til å vurdere tiltaket opp mot de formålene loven skal ivareta. Dette er særlig uheldig, slik også Sivilombudet har pekt på, der grunnlaget for

en tillatelse bare er overordnet plan uten noen konkret vurdering av tiltaket eller nærmere bestemmelser om utforming eller lokalisering. Departementet har derfor gjort en ny vurdering av om det er mer hensiktsmessig og ryddig å ta bygge- og anleggstiltak i landbruket helt ut av lovens virkeområde dersom det fortsatt er ønskelig med en særbehandling av disse i vurderingen av tillatelser etter § 14.

Samtidig viser departementet til at behandling etter loven kan ha betydning i tre andre situasjoner:

- 1) Kommune kan stille krav til utforming, lokalisering og omfang i plan. Tiltak i strid med plan må fortsatt behandles som dispensasjonssak.*
- 2) Kommuner som ønsker det, kan fastsette krav om reguleringsplan for bygge- og anleggstiltak i landbruket. Da må tiltaket inn i reguleringsplan som skal stadfestes etter markaloven.*
- 3) Der et landbruks/skogbrukstiltak utløser krav om reguleringsplan etter pbl. § 12-1 tredje ledd, vil tiltaket på lik linje med andre tiltak som krever reguleringsplan i Marka, f.eks større skiløyper, også bli behandlet som stadfestingssak, det vil si at planen må godkjennes av departementet etter markaloven § 6 annet ledd [§ 7 annet ledd etter lovendringen]. Det vil etter departementets vurdering føre til en betydelig svekket ivaretagelse av lovens formål om den ikke lengre skulle åpne for bruk av slike virkemidler.*

Med særlig vekt på å videreføre det som er gjeldende forvaltningspraksis, går departementet videre med forslaget om at bygge- og anleggstiltak skal være omfattet av lovens saklige virkeområde, jf. lovforslaget § 2 sjette ledd. Videre går departementet under noe tvil videre med forslaget om at bygge- og anleggstiltak fortsatt skal underlegges en forenklet saksbehandling etter § 14 ved behandling av søknader. Departementet foreslår imidlertid en mindre språklig og redaksjonell endring sammenlignet med høringsforslaget: Unntaket for landbrukstiltakene plasseres i lovforslaget § 14 andre ledd andre punktum, etter hovedregelen om begrunnelse i første punktum. Videre sammenfattes unntaket i en setning i stedet for to:

I saker om tillatelse til bygge- og anleggstiltak i landbruket skal søknadsbehandlingen begrenses til å kontrollere at tiltaket har landbruksformål, inngår i et område med arealformål LNF etter § 4 første ledd, plan- og bygningsloven § 11-7 andre ledd nr. 5 bokstav a eller § 12-5 andre ledd nr. 5 og er i samsvar med eventuelle planer som nevnt i første ledd bokstav a.

Med dette som bakgrunn fremmet Regjeringen nytt forslag til sjette ledd i § 2 for Stortinget:

Loven omfatter bygge- og anleggstiltak som nevnt i § 5, inkludert bygge- og anleggstiltak i landbruket.

Loven omfatter ikke

- a. skogbehandling, hogsttiltak og drift av jordbruksarealer*
- b. tiltak som er nevnt i plan – og bygningsloven § 1-3 andre ledd eller som inngår i vedtak etter plan – og bygningsloven § 6-4 tredje ledd.*

Under behandlingen i Stortinget ble følgende forslag fremmet av:

- Senterpartiet, nytt punkt c. at bygge – og anleggstiltak i landbruket ikke skulle omfattes av loven. Dette forslaget fikk 18 stemmer. 83 stemte mot.
- Rødt, at § 14 andre ledd skal lyde: I et vedtak om tillatelse etter første ledd skal det i vurderingen av om tillatelse skal gis, fremgå hvilken betydning tiltaket har for ivaretagelse av lovens formål, og hvordan dette er vektlagt. Dette forslaget fikk 18 stemmer (SV, V, Mdg og Rødt).

OOF må derfor konstatere at vi ikke fikk gjennomslag for at landbrukstiltak, som først og fremst gjelder landbruksveier, skal vurderes opp mot markalovens formål.

Vi kan samtidig vise til § 14 tredje ledd som sier at dersom et tiltak utløser krav om reguleringsplan etter bestemmelse eller i medhold av plan- og bygningsloven, skal det foreligge stadfestet reguleringsplan for tiltaket før kommunene kan gi tillatelse etter markalovens § 14. Dette gjør samordning ved reguleringsplikt generell og vil gjelde alle sakstyper etter § 14, også landbrukstiltak som krever reguleringsplan.

OOF vil ha et mer miljøvennlig skogbruk i Marka

OOF vil fortsette arbeidet for et mer miljøvennlig skogbruk i Marka. Det oppnås blant annet gjennom mer vern og restaurering og økt bruk av mer miljøvennlig hogstformer som lukkede hogster o.l.

OOFs rolle i arbeidet for et mer miljøvennlig skogbruk i Marka er blant annet å bidra med informasjon og kunnskapsspredning. Hvert år arrangerer vi derfor en Markasamling, i samarbeid med Skogselskapet, der miljøvennlig skogbruk har vært på agendaen.

I dag er ca 15 % av Marka vernet, hovedsakelig etter naturmangfoldloven, men også noe etter markaloven § 11 (vernet friluftslivsområde). OOF har støttet alle vernesaker i Marka, og vil arbeide for at vernearbeidet fortsetter og vil vurdere mer bruk av § 11 i markaloven. Vi vil arbeide for at myndighetene bevilger tilstrekkelig midler til økt vern i Marka.

